

TBMM
HALKLARIN EŞİTLİK VE DEMOKRASİ PARTİSİ
GRUP BAŞKANLIĞI

Sayı : 17974
Tarih : 14.05.2026

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi gerekçesi ekte sunulmuştur.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

C. ÇİÇEK

Cengiz Çiçek

İstanbul Milletvekili

TBMM BAŞKANLIĞI	
Tali Komisyon	İnsan Haklarını İnceleme
Esas Komisyon	Adalet
Tarih: 15-5-2026	Esas No: 2/3693

TBMM KANUNLAR VE KARARLAR KOMİTESİ
14 Mayıs 2026
Numara:

TBMM GENEL YÜRÜK
14 Mayıs 2026
No: 1860794

GENEL GEREKÇE

5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 89. maddesinde 7242 sayılı Kanun'la yapılan değişiklikle ve bu değişikliğe dayanılarak yürürlüğe giren Gözlem ve Sınıflandırma Merkezleri ile Hükümlülerin Değerlendirilmesine Dair Yönetmelik'le (29.12.2020 tarih, 31349 sayılı Resmî Gazete) İdare ve Gözlem Kurullarının görev, yetki ve işleyişi yeniden düzenlenmiştir.

Bu düzenleme ile mahpusların koşullu salıverilme hakları "iyi hâl" değerlendirmesine bağlanmış, infaz sürecinin belirleyici aşaması idari kurulların takdirine bırakılmıştır. İdare ve Gözlem Kurulları, mahkeme kararıyla kesinleşmiş bir cezanın fiilî infaz süresini yeniden belirlemektedir. Böylece yargısal bir yetki idari bir mekanizma eliyle kullanılmaktadır. Kurullar fiilen birer paralel mahkeme gibi işlemekte, infaz rejimini yargı denetiminden uzak ve keyfiyete açık hale getirmektedir.

Türkiye'de infaz rejimi uzun süredir suç türüne dayalı ayrımlar üzerinden işlemektedir. Bu yapı özellikle siyasi mahpuslar bakımından eşitsiz ve ayrımcı sonuçlar üretmektedir. İdare ve Gözlem Kurulları bu eşitsizliği derinleştirmektedir. Bu nedenle sorun yalnızca uygulama hatası değil, doğrudan infazda eşitlik ilkesinin ihlalidir.

Kurulların işleyişi hukuki belirlilik ve öngörülebilirlik ilkeleriyle bağdaşmamaktadır. "İyi hâl" kavramı açık biçimde tanımlanmamıştır. Değerlendirme kriterleri nesnel ve ölçülebilir değildir. Uygulamada somut disiplin ihlalleri yerine subjektif kanaatler esas alınmaktadır. Mahpusların gündelik yaşam pratikleri ve kişisel tutumları karar gerekçesi yapılabilmektedir.

İdare ve Gözlem Kurulları aynı zamanda düşünce ve kimlik denetimi aracına dönüşmüştür. Mahpuslardan "pişmanlık" beyanı talep edilmekte, siyasi ve ideolojik tutumları sorgulanmaktadır. Bu beyanlar tahliye kararlarında belirleyici olmaktadır. Oysa Anayasa'nın 25. maddesi düşünce ve kanaat özgürlüğünü güvence altına almakta; her ne sebep olursa olsun kimsenin düşünce ve kanaatlerini açıklamaya zorlanamayacağını hükmeder. Buna rağmen uygulama, mahpusları düşüncelerini açıklamaya zorlayan bir baskı mekanizması yaratmaktadır.

Bu yapı infaz rejimini fiilen uzatmaktadır. Tahliye şartları olduğu halde mahpusların özgürlüklerinden mahrum bırakılması ikinci bir cezalandırma anlamına gelmektedir. Cezanın süresi belirsizleşmekte, infaz süreci öngörülemez hale gelmektedir. Aynı durumda olan mahpuslar hakkında farklı kararlar verilmesi hukuki güvenliği ortadan kaldırmaktadır.

İnsan Hakları Derneği'ne yapılan başvurulara yansıyan tespitlere göre, 2021-2024 yılları arasında en az 501 mahpusun tahliyesi İdare ve Gözlem Kurulları tarafından birden fazla kez engellenmiştir. Bu mahpusların 54'ü 30 yılı aşkın süredir hapiste olup koşullu salıverilme koşullarını sağlamıştır. Tahliyesi engellenenler arasında 105 hasta ve 42 ağır hasta mahpus bulunmaktadır. Tahliye edilmesi gereken mahpusların hapiste tutulmaya devam edilmesi,

yaşam hakkı bakımından ağır sonuçlar doğurmaktadır. Nitekim, yönetmeliğin yürürlüğe girdiği ilk yıl tahliyesi engellenen ağır hasta mahpuslardan Hayrettin Yılmaz'ın yaşamını yitirmesi, bu ihlallerin somut ve geri döndürülemez sonuçlarını ortaya koymaktadır.

Bu Kanun Teklifi ile İdare ve Gözlem Kurullarının tamamen kaldırılması hedeflenmektedir. Amaç; infaz rejimini idari keyfiyetten arındırmak, yargısal güvenceleri tesis etmek ve infazda eşitliği sağlamaktır. Mahpusların temel haklarını koruyan, öngörülebilir ve denetlenebilir bir infaz sistemi ancak bu kurulların ortadan kaldırılmasıyla mümkün olacaktır.

MADDE GEREKÇELERİ

MADDE 1- Yapılan değişiklikle, İdare ve Gözlem Kurullarının sahip olduğu geniş takdir yetkisi kaldırılmaktadır. Madde ile bu yetki doğrudan İnfaz Hâkimliğine devredilerek, mahpusun infaz rejimindeki statü değişikliğinin yargısal güvenceye tabi tutulması ve hukuki güvenliğin sağlanması amaçlanmaktadır. Düzenleme ile infaz rejimine ilişkin karar süreçlerinin bağımsız ve tarafsız yargısal makamlar eliyle yürütülmesi, hukuki güvenlik ilkesinin güçlendirilmesi ve infaz uygulamalarında ortaya çıkan keyfi ve eşitsiz sonuçların önüne geçilmesi hedeflenmektedir.

MADDE 2- Yapılan düzenleme ile 5275 sayılı Kanunun 23 üncü maddesinde İdare ve Gözlem Kurullarına yapılan atıf madde metninden çıkarılmaktadır. Böylece infaz süreçlerinde İdare ve Gözlem Kurullarına tanınan belirleyici yetkinin ortadan kaldırılması ve Kanun hükümlerinin teklifin genel sistematikle uyumlu hale getirilmesi amaçlanmaktadır.

MADDE 3- Yapılan düzenleme ile 5275 sayılı Kanunun 31 inci maddesinde İdare ve Gözlem Kurulu kararına yapılan atıf madde metninden çıkarılmaktadır. Böylece infaz süreçlerinde İdare ve Gözlem Kurullarına tanınan belirleyici yetkinin ortadan kaldırılması ve Kanun hükümlerinin teklifin genel sistematikle uyumlu hale getirilmesi amaçlanmaktadır.

MADDE 4- Yapılan düzenleme ile 5275 sayılı Kanunun 69 uncu maddesinde İdare ve Gözlem Kurulu kararına yapılan atıf madde metninden çıkarılmaktadır. Böylece infaz süreçlerinde İdare ve Gözlem Kurullarına tanınan belirleyici yetkinin ortadan kaldırılması ve Kanun hükümlerinin teklifin genel sistematikle uyumlu hale getirilmesi amaçlanmaktadır.

MADDE 5- 5275 sayılı Kanun'un 89. maddesi, İdare ve Gözlem Kurullarının yetki ve işleyişine ilişkin temel düzenlemeleri içermektedir. Kurulların lağvedilmesi nedeniyle maddenin tümüyle yeniden düzenlenmesi zorunlu hale gelmiştir. Yeni düzenlemeyle iyi hâl değerlendirmesi yetkisi infaz hâkimliğine devredilmekte; değerlendirmelerin nesnel ölçütler çerçevesinde yapılması amaçlanmakta, hükümlünün düşünce ve kanaatlerinin hiçbir surette değerlendirme ölçütü yapılamayacağı açıkça güvence altına alınmaktadır.

GEÇİCİ MADDE 1- Geçici maddeyle, İdare ve Gözlem Kurullarının olumsuz iyi hâl değerlendirmeleri nedeniyle koşullu salıverilmesi ertelenen hükümlülerin durumlarının yeniden değerlendirilmesi amaçlanmaktadır. Düzenleme ile mevcut uygulamadan kaynaklanan hak kayıplarının giderilmesi ve incelemelerin gecikmeksizin sonuçlandırılması hedeflenmektedir.

MADDE 6- Yürürlük maddesidir.

MADDE 7- Yürütme maddesidir.

CEZA VE GÜVENLİK TEDBİRLERİNİN İNFAZI HAKKINDA KANUNDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR KANUN TEKLİFİ

MADDE 1- 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanununun 14 üncü maddesinin dördüncü fıkrasında yer alan “idare ve gözlem kurulu kararları, infaz hâkiminin onayından sonra uygulanır” ibaresi “kararlar, infaz hâkimi tarafından verilir” şeklinde, beşinci fıkrasının (a) ve (b) bentlerinde yer alan “idare ve gözlem kurulu” ibareleri “infaz hâkimi” şeklinde ve (c) bendinde yer alan “idare ve gözlem kurulunun kararı ve infaz hâkiminin onayıyla” ibaresi “infaz hâkiminin kararıyla” şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 2- 5275 sayılı Kanununun 23 üncü maddesinin birinci fıkrasının (g) bendinin ikinci cümlesinde yer alan “idare ve gözlem kurulunca” ibaresi madde metninden çıkarılmıştır.

MADDE 3- 5275 sayılı Kanununun 31 inci maddesinin birinci fıkrasında yer alan “idare ve gözlem kurulu kararı ile” ibaresi madde metninden çıkarılmıştır.

MADDE 4- 5275 sayılı Kanununun 69 uncu maddesinin birinci fıkrasının ikinci cümlesinde yer alan “idare ve gözlem kurulu kararı tarafından alınacak karar doğrultusunda” ibaresi madde metninden çıkarılmıştır.

MADDE 5- 5275 sayılı Kanununun 89 uncu maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“**MADDE 89-** (1) Hükümlünün koşullu salıverilme koşullarının oluşup oluşmadığı; bu Kanununun 107 nci maddesinde belirtilen sürelerin dolmasıyla birlikte infaz hâkimliği tarafından resen değerlendirilir. Hükümlü, kanuni sürenin dolmasını beklemeksizin her zaman infaz hâkimliğine başvurabilir.

(2) Birinci fıkra uyarınca yapılacak değerlendirmede yalnızca hükümlünün kurum düzenini ve güvenliğini doğrudan bozan, kesinleşmiş disiplin cezasına konu eylemleri esas alınır. Disiplin cezasına itiraz yolunun tüketilmemiş olması hâlinde söz konusu ceza bu değerlendirmede kullanılamaz. Hükümlünün düşünce ve kanaatleri ile bunlara ilişkin beyanları hiçbir surette değerlendirme ölçütü olarak kullanılamaz.

(3) İnfaz hâkimliği, değerlendirme kararını dosya üzerinden veya duruşma yaparak verebilir; kararını gerekçeli olarak açıklar ve taraflara tebliğ eder. Hükümlü ve müdafî duruşmaya katılabilir.

(4) Hükümlü ve müdafî, infaz hâkimliğinin bu madde kapsamındaki kararına karşı kararın tebliğinden itibaren yedi gün içinde ağır ceza mahkemesine itiraz edebilir.”

GEÇİCİ MADDE 1- (1) Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte idare ve gözlem kurullarının olumsuz iyi hâl değerlendirmesi nedeniyle koşullu salıverilmesi ertelenmiş olan tüm hükümlülerin dosyaları, ilgili infaz hâkimliği tarafından bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren otuz gün içinde, gecikmeksizin ve öncelikli olarak, dosya üzerinden veya gerekli görülen hallerde duruşma yapılarak incelenir. Bu inceleme sonucunda koşulları oluşan hükümlüler hakkında koşullu salıverilme kararı verilir.

MADDE 6- (1) Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 7- (1) Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.